УДК 811.161.2’282:811.161.2’373.23

Наталія Шульська
(Луцьк)

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРІЗВИСЬК У ЗАХІДНОПОЛІСЬКИХ ГОВІРКАХ

У статті проаналізовані прізвиська, які функціонують у західнополіських говірках. Аналіз зроблений на основних мовних рівнях: фонетичному, словотвірному, морфологічному, лексичному. Зроблено спробу представити регулярні та нерегулярні діалектні явища, простежені на матеріалі неофіційних антропонімів, засвідчити, що прізвиськотворення і говірка – взаємозв’язані та взаємообумовлені процеси.

Ключові слова: прізвисько, говірка, мовні рівні.

Шульская Н. М. Функцинирование прозвищ в западнополесском говоре

В статье проанализированы прозвища, которые функционируют в западнополесском говоре. Анализ сделан на основных языковых уровнях: фонетическому, словообразовательному, морфологическому, лексическому. Сделана попытка представить регулярные и нерегулярные диалектные явления, проследить их на материале неофициальных антропонимов, засвидетельствовать, что прозвищеобразование и говор – взаимосвязанные и взаимообусловленные процессы.

Ключевые слова: прозвище, говор, языковые уровни.

Shulska N. M. The functioning nicknames in Dialect of Western Polissya

In the article analyses nicknames which function in Dialect of Western Polissya. . The analysis is done at a basic linguistic levels: phonetic, word-formational, morphological, lexical. An attempt to present the regular and not regular dialectal phenomena traced on material of unofficial nicknames is done, to witness that nickname formation and dialect are associate processes.

Kej words: nickname, dialect, linguistic levels.

Ґрунтовне, системне вивчення говірок буде неповним без фіксації онімного матеріалу, зокрема антропонімів, які активно функціонують у живому спонтанному мовленні респондентів. Діалектний антропонімний фактаж репрезентований в основному побутовими варіантами імен, прізвиськами, або вуличними назвами, рідше – прізвищами та офіційним іменникóм. Прізвиськотворення і говірка – два взаємопов’язані процеси, адже вулична назва виникає і функціонує в побутовому мовленні. Незважаючи на те, що прізвиська дуже гнучкі та пристосовані, проте наблизити вуличні назви до рамок літературної мови – означає позбутися їх основних властивостей: варіативності, мінливості, тимчасовості, локативності, експресивності, в яких основні функції цих неофіційних одиниць. Чеський мовознавець В. Бланар зазначає, що “сучасне неофіційне живе найменування осіб є прямим продовженням старої однослівної системи називання, а його відношення до офіційного найменування подібне до відношення між діалектами і літературною мовою” [19, с. 22]. О. Селіщев у праці “Походження російських прізвищ, особових імен і прізвиськ” зауважує: “Для історії давньоруських власних імен та їх долі в історії мови і народу велике значення має вивчення сучасних прізвиськ, які мають широке застосування у різноманітних колах сучасного суспільства, особливо у мові діалектній” [13, с. 34]. Те, що прізвиська виникають у говірковому мовленні, побутують у ньому, трансформуються з одного говору в інший, властиве усім різновидам вуличних назв: індивідуальним, сімейно-родовим, груповим, колективно-територіальним. Незважаючи на те, що студії над неофіційними найменуваннями активізувалися в останні десятиріччя, проте у слов'янській лінгвістиці уже є значні напрацювання, які відображають функціонування прізвиськ у говірках, пор.: Г. Аркушин “Прізвиська-композити в говірках Західного Полісся” [1], Т. Бахвалова “Особливості використання прізвиськ в народних говорах” [3], Г. і Д. Бучки “Народно-побутова антропонімія Бойківщини” [4], В. Ванюшечкін “Семантична і словотворча структура діалектних прізвиськ” [5], М. Наливайко “Народно-побутова антропонімія Верхньої

Наддністрянщини” [9], Г. Нитка “Засоби і способи іменування жінки на Західному Поділлі в кінці XVIII – на початку XIX ст.” [11], І. Сухомлин “Українські прізвиська людей як власні родові назви” [15], немало досліджень представлено в польській ономастиці [див. 20-25]. Деякі дослідники, фіксуючи регіональний мовленнєвий матеріал (діалектизми, мікротопоніми, фольклорні тексти), не лишають поза увагою вуличні прізвиська. Частково представлені неофіційні антропоніми в працях О. Горбача “Південноволинська говірка й діялектний словник села Ступно, кол. повіту Здолбунів” [7], Г. Аркушина “Силенська гуторка” [2], Ю. Піпаш, Б. Галаса “Матеріали до словника гуцульських говірок” [12], М. Негрича “Скарби гуцульського говору” [10]. Є уже цілі регіональні словники вуличних назв “Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини (у двох книгах)” В. Чабаненка [17] та “Словник прізвиськ північно-західної України (в трьох томах, упорядкування Г. Аркушина)” [14].

Найпродуктивніший мікроареал творення прізвиськ – сільська громада, адже де ще так добре всі мешканці знають одне про одного, як не у селі? Невипадково у багатьох населених пунктах Західного Полісся приїжджих взагалі не прозивають, або вони “вливаються” у сільський колектив зі своїми “привезеними” прізвиськами чи оригінальними прізвищами, які виконують функції вуличних назв. Специфічність народно-побутових назв у діалектній комунікації засвідчена навіть їхньою синонімією в термінологічному аспекті, пор. зафіксовані синоніми на позначення терміна *прізвисько* в західнополіських говірках: *про́звис'ка, гу́лични на́зви, мен'у́хи* (від дієслова *ман'у́шити* 'кепкувати, дражнитися'), *мен'у́ши*, *примен'у́хи*, *тателй*, *ви́д'ірки*, *ви́звіс'ка*, *пр'ізви*, *прози́ви*, *по-пудв'ірн'ому*. Недаремно місцеві респонденти зазначають: */то по гу́личному так/ то по дво́рис'ку / то по пудви́рйу / вс'а́кого ска́жут / на ко́го хо́чте / йак стуруна́ / то та́к і нувина́ / у вас та́к / у нас та́к //*.

Джерельною базою дослідження слугували власні записи антропонімного фактажу, здійснені експедиційним методом у 110 населених пунктах Західного Полісся, а також “Словник прізвиськ північно-західної України (в трьох томах, упорядкування Г. Аркушина)” [14], “Матеріали до Словника прізвиськ Волинської області” В. Шульгача [18], Г. Ушакової [16], праці В. Галич, Р. Лук’янчук [6, 8].

Функціонування прізвиськ у західнополіських говірках репрезентовано на всіх мовних рівнях. Розглянемо їх детальніше:

1. Фонетичний рівень.

На матеріалі західнополіської неофіційної антропонімії простежуємо виявлення таких регулярних та нерегулярних вокалічних і консонантних явищ:

– порівняно слабке представлення у прізвиськах нової фонеми /і/, яка заступлена уже /и/: ***Бида́***, ***Ни́мцови*** (Берестяни Квр В), ***Зло́дий*** (Холоневичі Квр В), ***Комирни́к*** (Липно Квр В), ***Ци́вка*** (Словатичі Квр В), ***Слипа́***, ***Шчи́лка*** (Сильно Квр В);

– заступлення монофтонгами [и], [у] [і] в новозакритих складах на місці етимологічних [о] та [е]: ***Бул´шеви́к***, ***Кун´***, ***Ку́шка***, ***Стул*** (Берестяни Квр В), ***Домашу́вка***, ***Кут***, ***Мику́вка*** (Сильно Квр В), ***Кит***, ***Пидстину́*** (Липно Квр В), ***Ки́шка*** (Холоневичі Квр В), ***Стил*** (Знамирівка Квр В);

– звуження /е/ і наближення до /и/ в ненаголошеній позиції, або повна заміна: ***Биле́шчиха***, ***Дини́сиха***, ***Комында́нт***, ***Литина́нт*** (Сильно Квр В), ***Буга́лтирка*** (Холоневичі Квр В), ***Вирите́но***, ***Висе́ла Муло́шница***, ***До́бра Пампу́шичка***, ***Сикрита́рка*** (Берестяни Квр В);

– укання: ***Вуйівода*** (Сильно Квр В), ***Зузу́л´ка*** (Журавичі Квр В), ***Кул´у́чка*** (Липно Квр В), ***Клубучи́нка***, ***Курпи́ловец***, ***Нуси́ло Пунуси́ло***, ***Пул´а́чка***, ***Пусто́йанка***, ***Уре́л***, ***Учка́рик***, ***Цига́нучка*** (Берестяни Квр В), ***Стуй***, ***Мулудо́й*** (Шклинь Гр В);

– “акання” недисимілятивного типу, очевидно під впливом російської мови: ***Ад´е́са*** (Цумань Квр В), ***Ал´е́кс´ій***, ***Грамафо́н***, ***Кас´т´а́нка*** (Берестяни Квр В), ***Каз´о́л***, ***Маро́с***, ***Халас´т´а́к*** (Холоневичі Квр В), ***Анопр´ійко***, ***Анищу́к*** (Велимче Рт В);

– афереза: ***Довгобра́зи*** (Берестяни Квр В);

– гіперизм: ***Огроно́м***, ***Окайо́м*** < Акайомов, ***Олкуго́л΄ік*** (Берестяни Квр В);

– послідовна депалаталізація середньоязикової сонорної /р΄/: ***Гара́ча***, ***Мура́к***, ***Хрин*** (Холоневичі Квр В), ***Кучира́вий***, ***Сибира́чка*** (Журавичі Квр В), ***Канари́***, ***Раба́***, ***Тра́ска*** (Берестяни Квр В), ***Ра́бчик***, ***Раб'ішко*** (Сильно Квр В), ***Рабу́н'а*** (Липно Квр В);

– ствердіння [л΄]: ***Ме́лник*** (Липно Квр В), ***Слипа́*** (Берестяни Квр В), ***Слипе́ц*** (Цумань Квр В);

– вживання [л΄], очевидно, під впливом інших говірок: ***Бал'о́н***, ***Паве́л'ко*** (Сильно Квр В), ***Гал'о́-Павл'о́***, ***Кире́л'о***, ***Кл'ева́нец***, ***Кл'іме́нт*** (Берестяни Квр В), ***Кл'ім*** (Липно Квр В), ***Пал΄ама́р*** (Поступель Рт В);

– заступлення [н΄] через [й] у звукосполуці [н΄к] в демінутивних формах прикметників, які виступають твірними основами прізвиськ: ***Коро́тийка***, ***Ми́лейка*** (Сильно Квр В), ***Н΄іме́йка*** (Глухи Ст В), ***Х'ітрийка*** (Липно Квр В);

– перехід /д/ у /й/ у двофонемній сполуці /дц΄/: ***Дв'іна́йцит***, ***П'ітна́йцит*** (Липно Квр В);

– послідовне ствердіння /ц΄/ у суфіксах -цк(ий), -ец, -ц(а) (кінець слова) та в інших позиціях: ***Гара́ймовец***, ***Гриц-Пиц-Минта́чичка***, ***За́йец***, ***Кова́лец***, ***Моло́шница***, ***Сини́ца***, ***Цибу́лница*** (Берестяни Квр В), ***Комаре́ц***, ***Папйо́ц***, ***Полта́вец***, ***Ру́ховец*** (Сильно Квр В);

– реалізація звукосполук [ки], [хи], [ги] у [к'і], [х'і], [г'і]: ***Бугайчик'і***, ***Йу́з'ік'і***, ***Х'ітрий*** (Берестяни Квр В), ***Г'ічка*** (Липно Квр В), ***К'іта́йка*** (Журавичі Квр В), ***Ко́л'а Мале́н'к'і***, ***Шкаде́йк'і*** (Сильно Квр В);

– вживання протетичної фарингальної /г/: ***Гаме́рика***, ***Г'іржа́ви***, ***Гове́чка***, ***Горе́л*** (Берестяни Квр В), ***Гандро́пов***, ***Го́ко*** (Сильно Квр В), ***Гантоне́ц*** (Липно Квр В), ***Гол'ча́ха***, ***Гул'а́нка*** (Городище Квр В), ***Го́л΄уви д'іти*** (Мельниця Квл В), ***Гужи́*** (Кримне Ст В); у деяких говірках /в/: ***Воле́нка*** < Оленка, ***Вол΄е́нч'ік*** < Оленчик (Ветли Лбш В), ***Во́л΄чик*** 'син Ольги'(Любинь Зр Р), ***Вону́ча*** (Буцинь Ст В);

– частотність вживання /г/: ***Бу́ґа***, ***Ґ'е́н'з'ур*** (Берестяни Квр В), ***Ґа́лах*** (Сильно Квр В), ***Ґа́ндрики*** (Заболоття Рт В);

– вставлення голосних і приголосних звуків: ***К'іломе́тер*** (Липно Квр В), ***М'ін'істер*** (Берестяни Квр В), ***Чумайда́нчик*** (Сильно Квр В).

– заміна звуків: ***Ба́н'дз'а*** < Га́н΄дз΄а < Ганна(Сильно Квр В), ***Воро́т'ка*** < Володимир (Берестяни Квр В), ***Куфа́йка*** < фуфайка (Замостя Мн В), ***Просе́сор*** < професор (Цумань Квр В), ***Ха́л'ка*** < Галька < Галина (Холоневичі Квр В);

– втрата звуків чи складів у потоці мовлення: ***Куба́ска***, ***Прима́к***, ***Харт'о́н*** < Харитон (Берестяни Квр В), ***Литина́нт***, ***Сак*** < Ісаак (Сильно Квр В), ***Л'іпу́тка*** (Липно Квр В), ***Пол΄ішка*** (Мельниця Квл В), ***Марика́нец*** (Погіньки Квл В), ***Мартиза́тор*** (Бронниця К-К В), ***Мил΄а́н΄ц΄о*** < Омелян (Столинські Смоляри Лбм В), ***Кугол΄ік*** (Пнівно К-К В), ***Нопр΄ій*** < Онопрій (Облапи Квл В), ***Ладими́рко***, ***Ладе́мц΄о*** < Володимир (Винімок К-К, Гороховище Лбш В), ***Шруп*** < шуруп (Цумань Квр В);

– метатеза: ***Бу́га*** < губа (Берестяни Квр В), ***Мес*** < Сем< Семен (Липно Квр В), ***С'іко́ра*** < *сок'іра*, ***С'іл'і́к'і*** < *к'іс'іл' і* (Рудники Мн В).

Словотвірний рівень. Загальновідомо, що вуличні прізвиська – специфічні словотвірні одиниці, репрезентовані регулярними та нерегулярними моделями. Різноманітність суфіксальної деривації виявляємо вже на рівні прізвиськ з одним кореневим формантом. Пор.: ***Зу́ба*** (Поповичі Квл В), ***Зуба́й*** (Бірки Лбм В), ***Зуба́йло*** (Луцьк В), ***Зуба́рна*** (Турійськ В), ***Зуба́стик*** (Ківерці В), ***Зуба́тка*** (Дубечно Ст В), ***Зуба́ша*** (Дерно Квр В), ***Зу́бл'а*** (Видраниця Рт В), ***Зу́бел'*** (Олександрівка Рж В), ***Зубе́л'ка*** (Лучичі Рт В), ***Зубе́л'шик*** (Забродиі Рт В), ***Зубе́ра*** (Цумань Квр В), ***Зуби́ло*** (Журавичі Квр В), ***Зуби́чка*** (Луцьк В). У ділянці суфіксального та префіксального словотвору вуличних назв спостерігаємо тенденцію до використання найрізноманітніших словотвірних моделей як послідовних для кожної з говірок, так і непослідовних, оказіональних. У статті не будемо вдаватися до їх детальної характеристики, лише представимо найбільш цікаві явища прізвиськового словотвору:

– редеривація: ***Архи́п*** < Архепюк, ***Стас*** < Стасюк (Озеро Квр В), ***Борщ*** < Борщевич, ***Курн'е́й*** < Корнійчук (Майдан-Липненський Мн В), ***Ди́на*** < Денисюк, ***Л'ашч*** < Лященя, ***Хо́дор*** < Ходорчук, ***Чи́чик*** < Чичотка (Берестяни Квр В), ***Йаре́ма*** < Яремчук, ***К'індра́т*** < Кондратюк (Озірці Гр В), ***Куни́ца*** < Куницький, ***Трубáк*** < Трубаков, ***Чáйа*** < Чайка (Сильно Квр В), ***Махно́*** < Махновець (Цумань Квр В), ***Мо́сік*** < Мосійчук, ***Ри́ба*** < Рибачук (Миків Квр В), ***Сем*** < Семенюк, ***Харито́н*** < Харитонюк (Дубище Рж В), ***Ска́ва*** < Скавінський (Хочин Дбр Р);

– прізвиська, утворені від словосполучень: ***Ал'ум'ін'уви Зуб***, ***Ба́ба База́рна***, ***Зал'ізна Ба́ба***, ***Бл'а́ха Му́ха***, ***Касо́й То́л'ка*** (Берестяни Квр В), ***Бо́чка з Ду́стом***, ***Журбо́ва Же́н'а***, ***Інкуба́торс'к'і Курча́та***, ***Кривé́н'ка Ка́чичка*** (Четвертня Мн В), ***Кантова́та Голова́***, ***Ко́л'а Малé́н'к'і***, ***Наш Ва́н'а***, ***Кон'а́ча Голова́*** (Сильно Квр В), ***Н'е Гон'і Лошад'е́й*** (Романів Лц В), ***Катери́на Капире́с*** (Липно Квр В), ***Коса́р Ми́шка***, ***Циган'с'кі Дируни́*** (Озеро Квр В);

– основоскладання: ***Вовкода́в*** (Журавичі Квр В), ***Губошл'о́п***, ***Козопа́с*** (Карпилівка Квр В), ***Кап'іно́с*** (Цумань Квр В), ***Котл'етоже́р*** (Перемиль Гр В), ***Кривомо́рдий*** (Озеро Квр В), ***Курно́сий***, ***Твердоло́бий***, ***Сухосто́й***, ***Тихола́с***, ***Умпе́т'а***, ***Чорноро́та*** (Берестяни Квр В), ***Ликодра́й***, ***Наркобаро́н***, ***Путоло́в*** (Рудники Мн В), ***Мордотовка́ч*** (Сарнівка Лц В), ***Мордошл'о́п***, (Велимче Рт В), ***Скорохо́д***, ***Громобо́й*** (Сильно Квр В); ***К'інокру́т*** (Зачернеччя Лбм В), ***Рабошта́н*** (Пальче Квр В), ***Шиломбри́тий*** (Коритниця Лк В);

– фонетична деривація: прізвиська, утворені на основі звукової подібності та асоціацій: ***Ба́за*** < Базюк (Озеро Квр В), ***Бобе́р*** < Бобрик (Перемиль Гр В), ***Верба́*** < Вербицька (Дубище Рж В), ***Веретéно*** < Веретеннікова, ***Шеф*** < Шевчук (Берестяни Квр В), ***Му́ха*** < Мушит (Колпитів Лк В), ***Рома́шка*** < Ромашковець (Сильно Квр В);

– зрощення: ***Гриц-Пиц-Минта́чичка***, ***Жа́нка-Коза́***, ***К'інг-Ко́нг***, ***Нуси́ло-Поноси́ло***, ***Та́с'а-Ва́с'а*** (Берестяни Квр В), ***Путплу́т***, ***Путстину́*** (Липно Квр В), ***Ц'ума́ма*** (Четвертня Мн В);

– суфіксально-складна деривація: ***Багал'о́д*** (Рудники Мн В), ***Богомо́л'чик'і*** (Романів Лц В), ***Губоц'іл'о́т***, ***Йосипа́рка***, ***К'іс'ійа́мбочка***, ***Скоросп'е́лка*** (Берестяни Квр В), ***Грубійо́ниц*** (Перемиль Гр В), ***Мухоло́вка*** (Суськ Квр В), ***С'імбомбо́н'чик*** (Амбуків В-В В);

– безафіксація: ***Л'а́са***, ***Ма́з'а*** (Берестяни Квр В), ***Л'о́па*** (Журавичі Квр В);

– редуплікація: ***Бл'ахабл'а́ха*** (Перемиль Гр В), ***Вас'ва́с'***, ***Цит'ци́т'***, ***Йомайо́*** (Берестяни Квр В), ***Дада́*** (Липно Квр В), ***Дайда́й*** (Люблинець Квл В), ***Кваква́*** (Підбереззя Гр В), ***Л'аднол'а́дно*** (Омельно Квр В), ***Мл΄амл΄а́*** (Ветли Лбш В), ***Нонó*** (Холоневичі Квр В), ***Пепе́*** (Сильно Квр В), ***Татата́*** (Журавичі Квр В), ***Ч'іч'і*** (Замости Тр В);

– контамінація: ***Бага́н'а*** ‘баба Ганя’, ***Драбри́на*** (Холоневичі Квр В), ***В'іто́л'дович*** ‘Віталій Віталійович’ (Озірці Гр В);

– абревіація: ***Теесе́н*** ‘Тонині сільські новини’ (Берестяни Квр В), ***КГБ*** ‘Козачук Галина Борисівна’ (Скулин Квл В), ***Гал'іфе́*** ‘Галина Федорівна’ (Романів Лц В);

– вживання посесивних формантів -ув (-ув-а) замість нормативних -ів (-ів-а, -ов-а) у вуличних назвах, утворених від присвійних ад’єктивів: ***Барабу́с'ув***, ***Бугайу́в***, ***Зин'ку́в***, ***Йо́с'ув***, ***Йу́з'ув***, ***Ри́ндал'ув***, ***Сапсо́нув***, ***Ц'у́н'ув*** (Берестяни Квр В); ***Жу́рбува*** (Городище Квр В), ***Зо́нчикува***, ***Михо́д'ува***, ***Никуди́мува***, ***Рума́нува***, ***Харт'о́нува*** (Берестяни Квр В), ***Йари́лува*** (Майдан-Липненський Мн В), ***То́н'ікува*** (Перемиль Гр В);

– продуктивність у жіночих неофіційних антропонімах говіркового форманта -ех(а) замість літературного -их(а): ***Кас'ане́ха*** (Бірки Лбш В), ***Ковале́ха***, ***Лейбе́ха*** (Залаззя Лбш В), ***Ковтуне́ха*** (Прип’ять Шц В), ***Кул'уше́ха*** (Воєгоща К-К В), ***Марковче́ха*** (Залізниця Лбш В), ***Морačéха***, ***Ни́конеха*** (Теклино К-К В).

Морфологічний рівень. Морфологічні риси прізвиськ визначені відмінностями, зумовленими особливостями фонетики місцевого діалекту та напрямами граматичної аналогії. Фіксуємо морфологічні особливості, виявлені в неофіційних антропонімах:

– родова диференціація: ***Блох, Рувéра*** (Липно Квр В), ***Гарбузá, Машúн, Л'íтра, Т'íгра*** (Берестяни Квр В), ***Шл'óма*** (Знамирівка Квр В), ***Кастрýл´*** (Тупали Тр В), ***Катл´ém*** (Бронниця К-К В);

– членна форма замість стягненої у відад'єктивних утвореннях: ***Багáтайа, Дóбрайа*** (Липно Квр В), ***Линúвайа*** (Холоневичі Квр В), ***Мулодáйа*** (Знамирівка Квр В), ***Рудáйа, Чóрнайа*** (Журавичі Квр В);

– втрата середньоязикової /й/ після голосного у прізвиськах, твірними основами для яких послужили форми називного-знахідного відмінків прикметників чоловічого роду: ***Бил'мáти, Вусáти, Лúси, Припáйани, Шанóвни*** (Берестяни Квр В), ***Головáти*** (Романів Лц В), ***Квадрáтни, К'éсли*** (Озеро Квр В), ***Безгýби, Дóвги, Рýски, Сухúй*** (Карпилівка Квр В), ***Патлатúй*** (Городище Квр В);

– вирівнювання прикметників в основах прізвиськ за зразком твердої групи: ***Жúтни(й)*** (Журавичі Квр В), ***П'ізни(й)*** (Знамирівка Квр В), ***Сúни(й)*** (Берестяни Квр В);

– флексія [é] супроти літературної [ú] у множинних прізвиськах: ***Дубувчук'é, Мартак'é, Павл'учк'é, Сорок'é*** (Амбуків В-В В), ***Мартинé*** (Полапи Лбш В), ***Мартинк'é*** (Цир Лбш В), ***Мил'ушк'é*** (Шацьк В), ***Мироné*** (Прип'ять Шц В), ***Михалчик'é*** (Воєгоща К-К В), ***Памп'ушк'é*** (Новий Двір Тр В), ***Цапк'é*** (Кропивники Шц В);

– вживання флексії [е] замість літературної [а] у жіночих антроподериватах, що виявлено лише в одній говірці: ***Касийáнихе, Клúмихе, Ковтунúхе, Коладúхе, Пичóнихе*** (Велимче Рт В)

Лексичний рівень. Для багатьох неофіційних антропонімів твірними основами слугували лексичні діалектизми, які відносимо до різних груп лексики (номінації зовнішніх і внутрішніх рис людини, одягу, взуття, посуду, деталей господарського побуту, роду занять, флори і фауни): ***Бан'ак'і*** 'ціла родина' (Клубочин Квр В), ***Бáхурка*** 'дівчина без батька' (Омельно Квр В), ***Бовтýн*** (Романів Лц В), ***В'íхот'*** 'швидкий' (Лудин В-В В), ***Кантувáта Головá*** 'чоловік з неправильною формою голови', ***Кýбах, Дз'ік*** 'чоловік, у якого стирчав чуб'(Сильно Квр В), ***Дúбл'а*** 'висока', ***Клéндач*** 'погано ходить', ***Круц'*** 'непосидючий'(Холоневичі Квр В), ***Кругл'áк*** 'повний' (Журавичі Квр В), ***Ковтýн*** 'волосся у ковтунах' (Граддя Мн В), ***Курдýпил'*** 'низького росту' (Липно Квр В), ***Палúмутки*** 'дуже працьовиті' (Піщане К-К В), ***Пац'óра*** 'жінка, яка носить багато намиста' (Ощів Гр В), ***Пýц'ка*** 'маленького росту'(Омельно Квр В), ***Бугáй*** 'повний, кремезний', ***Бýсол*** 'високий, худий, з довгими ногами', ***Сухостóй*** 'худий хлопець', ***Пал'андрúца*** 'худа' (Берестяни Квр В), ***Шл'апáк*** 'під час ходьби чалапає ногами' (Озеро Квр В), ***Женúло, Жерéбний*** 'повний' (Хорлупи Квр В), ***Здрек*** 'має дратівливий характер' (Липно Квр В), ***Ґарахáтий, Ґарахувáтий*** 'кучерявий' (Сошично К-К, Куснище Лбм В).

Аналіз неофіційних антропонімів у західнополіських говірках засвідчив, наскільки колоритно репрезентовані прізвиська на всіх мовних рівнях. Проілюстровані на матеріалі народно-побутової антропонімії діалектні явища ще раз підтверджують той факт, що функціонування прізвиськ у говірках – це живий безперервний взаємопов'язаний процес.

Умовні скорочення назв областей

В – Волинська
Р – Рівненська

Умовні скорочення назв районів

В-В – Володимир-Волинський
Гр – Горохівський
Дбр – Дубровицький
Зр – Зарічненський
Ів – Іваничівський
Квл – Ковельський
Квр – Ківерцівський
К-К – Камінь-Каширський
Кс – Костопільський
Лбм – Любомльський
Лбш – Любешівський
Лк – Локачинський
Лц – Луцький
Мл – Млинівський
Мн – Маневицький
Рж – Рожищенський
Рт – Ратнівський
Ст – Старовижівський
Тр – Турійський
Шц – Шацький

Література

1. Аркушин Г. Прізвиська-композити в говірках Західного Полісся / Г. Аркушин // Słowiańskie composita antroponimiczne. – Rozprawy Slawistyczne. 16. – Lublin, 2000. – S.39-44.

2. Аркушин Г. Силенська гуторка / Г. Аркушин. – Луцьк, 1996. – С. 16 – 42.

3. Бахвалова Т. . Особенности употребления прозвищ в народных говорах / Т. Бахвалова // Проблеми регіональної ономастики: Тези доповідей і повідомлень наукового семінару. – К., 1994. – С. 5-6.

4. Бучко Г. Народно-побутова антропонімія Бойківщини / Г. Бучко, Д. Бучко // Linguistuca slavica: Ювілейний збірник на пошану Ірини Михайлівни Желєзняк. – К.: Кий, 2002. – С. 3-14.

5. Ванюшечкин В. Семантическая и словообразовательная структура диалектных прозвищ / В. Ванюшечкин // Ономастика Поволжья. 2. – Горький, 1971. – С.85 – 89.

6. Галич В. З історії сучасних прізвиськ / В. Галич, Р. Лук'янчук // Етнокультура Волинського Полісся та чорнобильська трагедія. – Вип. ІІІ. – Рівне, 1998. – С. 76-81.

7. Горбач О. Південноволинська говірка й діялектний словник села Ступно, кол. повіту Здолбунів / О. Горбач / Горбач О. Зібрані статті. 5. Діалектологія. Фотопередрук.– Мюнхен, 1993.– С. 426-430.

8. Лук'янчук Р. Прізвисько – атрибут ментальності народу / Р. Лук'янчук // Етнокультура Волинського Полісся та чорнобильська трагедія. – Вип. ІІІ. – Рівне, 1998. – С. 67-75.

9. Наливайко М. Народно-побутова антропонімія Верхньої Наддністрянщини / М. Наливайко / Вісник Львівського нац.. університ. Серія філологічна. – 2004. – Вип. 34. – Ч. 2. – С. 180-184.

10. Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови / М. Негрич – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008. – С. 199-207.

11. Нитка Г. Засоби і способи іменування жінки на Західному Поділлі в кінці 18 – на початку 19 ст. / Г. Нитка // Науковий вісник Чернівецького університету. Збірник наукових праць. Слов'янська філологія. – Випуск 356-359. – Чернівці, 2007. – С. 31-35.

12. Піпаш Ю. Матеріали до словника гуцульських говірок / Ю. Піпаш, Б. Галас. – Ужгород, 2005. – 266.

13. Селищев А. Происхождение руських фамилий, личных имен и прозвищ / А. Селищев. – М.: Ученые записки Московского университета, 1948. – Вып. 128. – С. 128-152.

14. Словник прізвиськ північно-західної України. У 3-х т. [упоряд. Г. Л. Аркушин]. – Луцьк: РВВ „Вежа" Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009.

15. Сухомлин І. Українські прізвиська людей як власні родові назви / І. Сухомлин // Говори і ономастика Наддніпрянщини. – Дніпропетровськ, 1970. – С. 30-58.

16. Ушакова Г. Матеріали до Словника прізвиськ Волинської області / Г. Ушакова // Студії з ономастики та етимології. 2008 / НАН України, Ін-т укр. мови; редкол.: [О. П. Карпенко (відп. ред.) та ін.]. – К., 2008. – С. 290-292.

17. Чабаненко В. Прізвиська Нижньої Наддніпрянщини: У 2-х книгах / В. Чабаненко – Запоріжжя, 2005.

18. Шульгач В. Матеріали до Словника прізвиськ Волинської області / В. Шульгач // Студії з ономастики та етимології. 2006 [відп. ред. О. П. Карпенко]. – К., 2006. – С. 245-254.

19. Blanár V. K vývinu slovanských osobných pomenovacich sústav / V. Blanár. – Třetí zasedání mezinárodní komise pro slovanskou onomastiku. – Praha, 1966. – S. – 20-28.

20. Oronowicz E. Przezwiska w gwarach dawnego powiatu jarosławskiego (analiza semantyczna, wpływy wschodniosłowiańskie i południowosłowiańskie) / E. Oronowicz // Przezwiska i przydomki w językach słowiańskich. – Część II. – Rozprawy Slawistyczne. 15. – Lublin, 1999. – S. 11-25.

21. Sajewicz M. Przezwiska mieszkańców kilku wsi z białorusko-ukraińskiego pogranicza językowego na Białostocczyźnie / M. Sajewicz // Przezwiska i przydomki w językach słowiańskich. – Część II. – Rozprawy Slawistyczne. 15. – Lublin, 1999. – S. 59-86.

22. Warchoł S. Przezwiska od wyrażeń syntaktycznych w gwarze Frampola w województwie lubelskim / S. Warchoł // Acta Onomastica. – Ročník XLVII. – Praha, 2006. – S. 475-480.

23. Warchoł S. W sprawie genezy i sposobów funkcjonowania przezwisk i przydomków w mikrosystemie gwarowym Frampola w województwie zamojskim / S. Warchoł // Przezwiska i przydomki w językach słowiańskich. – Część II. – Rozprawy Slawistyczne. 15. – Lublin, 1999. – S. 255-276.

24. Wolnicz-Pawłowska E. Dawne łemkowskie nazwy kobiece na tle antroponimiji sąsiednich gwar / E. Wolnicz-Pawłowska // Onomastica. Rocznik XXXI. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-lodź, 2004. – S. 135-140.

25. Jaros I. Przezwiska w gwarach okolic Szydłowca / I. Jaros // Systemy onomastyczne w słowiańskich gwarach mieszanych i przejściowych / pod red. Stefana Warchoła. – Lublin. – 1993. – S. 110-117.